

OSONA SALUT MENTAL
CONSORCI HOSPITALARI DE VIC

El Programa d'Intercanvi de Xeringues en atenció primària

Generalitat de Catalunya
Agència de Salut Pública de Catalunya
Sub-direcció General de Drogodependències

Diapositiva 1

1

afegir el logo de l'entitats o entitats que fan la docència...

de Gispert Arnó, Teresa; 16/04/2018

Índex

---

1. Presentació i objectius sessió
2. Per què és important la reducció de danys?
3. Són efectius els programes de reducció de danys?
4. Quines són les intervencions? Quines són les barreres?
5. Què pot fer la primària? Què us proposem?
6. Quins recursos són necessaris per poder fer PIX a l'atenció primària?

1

Presentació i objectius de la sessió

**“ Em dic ... sóc ... treballo a ...
a la meva vida aplico la “reducció de danys”
quan...” ”**

Objectius de la sessió

- Sensibilitzar sobre la importància de la implicació de l'atenció primària en la política de reducció de danys de Catalunya
- Explicar el funcionament del programa d'intercanvi de xeringues (PIX) als professionals d'Atenció Primària

La reducció de danys...

Què podem oferir-li?

- **Targeta sanitària especial**
- **PIX (xeringues i preservatius)**
- **Metadona de baix llindar**
- **Atenció social bàsica: menjar, higiene, documentació**
- **Atenció sanitària bàsica: PIX, cures infermeria, Test ràpids VIH i VHC**
- **Sala de consum supervisat**
- **Programa de prevenció de sobredosi**
- **Treball de contacte: carrer, ...**

2

**Per què és important
la reducció de danys?**

Els model de reducció de danys consisteix en...

- Polítiques i programes que tenen com a objectiu **reduir els danys associats amb l'ús de drogues**.
- El focus està en la **prevenció del dany associat** més que en la prevenció del consum "per se".

Objectius de la reducció de danys

- **Prevenir malalties infectocontagioses en persones que s'injecten drogues**
- **Prevenir les morts per sobredosi**
- Reduir la incidència de compartir material d'injecció
- Reduir l'ús de drogues al carrer
- Augmentar el contacte i la retenció en els serveis
- Reduir el deteriorament psicosocial
- Millorar la qualitat de vida
- Promoure la derivació a centre de tractament

El model de reducció de danys

Objectiu:
 Manteniment i millora de la salut

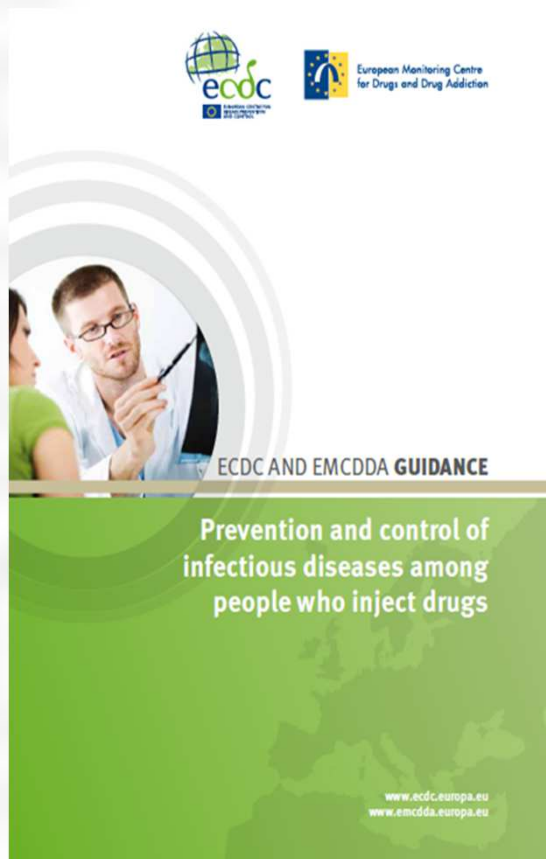
3

Són efectius els programes de reducció de danys?

Intervencions clau

7 intervencions clau en la prevenció de malalties infeccioses en injectors de drogues: EMCDDA

1. **Accés a xeringues i materials d'injecció**
2. **Tractament de la drogoaddicció: tractament amb substituïts d'opiacis**
3. **Vacunacions**
4. **Cribratge d'infeccions**
5. **Tractament de les infeccions**
6. **Educació per la salut.** Injecció més segura, salut sexual, prevenció d'infeccions, ...
7. **Intervencions combinades i adaptades als consumidors i la situació local:** treball de carrer, centres de reducció de danys, sales de consum ...

4

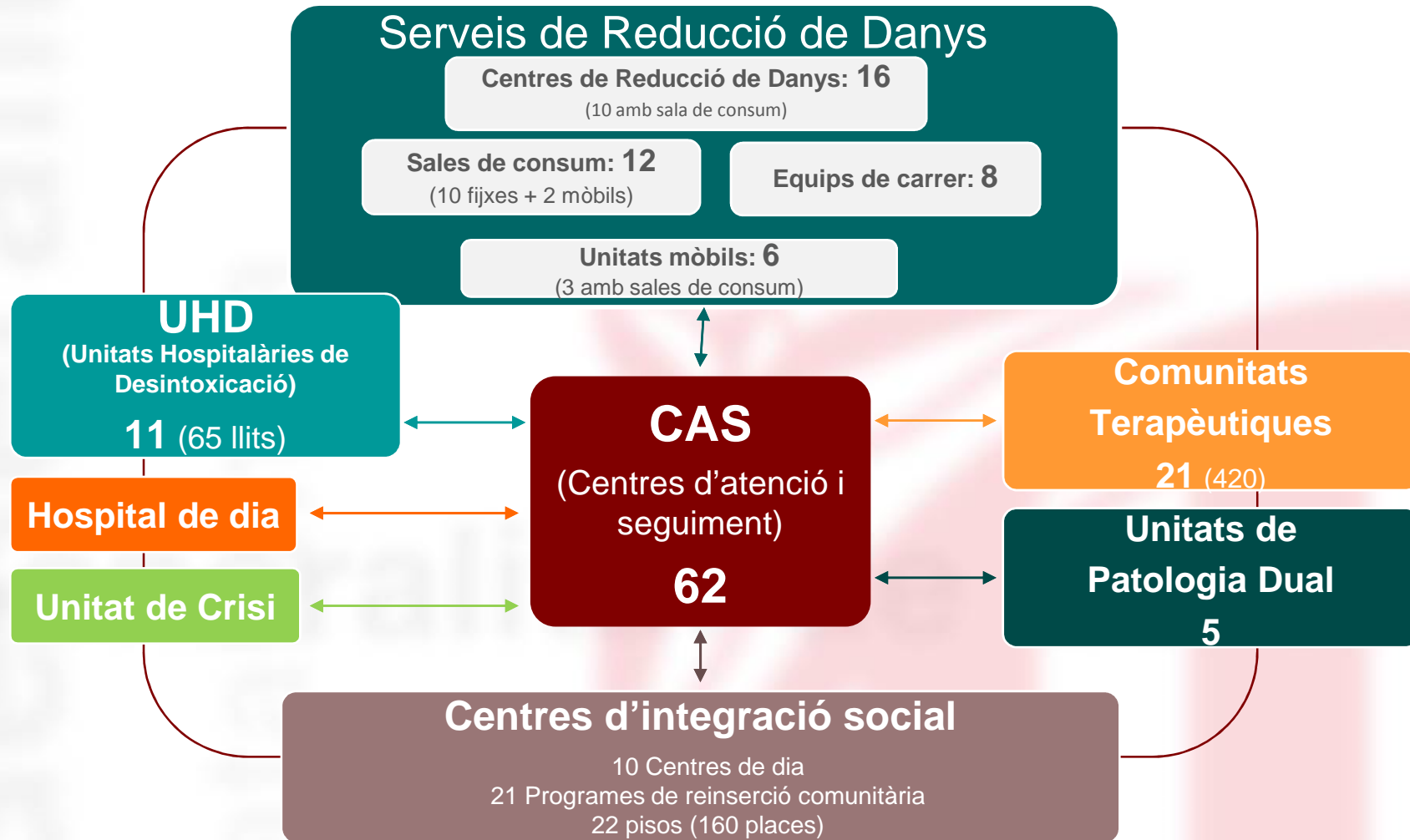
**Quines són les intervencions?
Quines són les barreres?**

Programes de reducció de danys a Catalunya

- 1 Programa de Manteniment amb Metadona** (8.000 casos actius en tractament a l'any)
- 2 Programa d'Intercanvi de Xeringues (també a presons)** (750.000 xeringues distribuïdes/any)
- 3 Treball "outreach": educació al carrer, unitats mòbils**
- 4 Serveis de reducció de danys amb atenció socio sanitària**
- 5 Sales de consum supervisat** (100.000 consums a l'any)
- 6 Programa de prevenció i atenció de sobredosis**
- 7 Accés a tractament VIH i Hepatitis C.** Diagnòstic precoç d'infeccions (VIH, hepatitis, tuberculosi...) + vacunacions (VHB+A) (també a presons)
- 8 Educació sanitària**
- 9 Pla d'actuació en zones de tràfic i consum**
- 10 Accés al Sistema de salut de tots els usuaris de drogues**
- 11 Assaig de tractament amb heroïna**
- 12 Promoció i suport a organitzacions d'usuaris de drogues**

La Xarxa d'Atenció a les Drogodependències (XAD)

5

**Què pot fer la primària?
Què us proposem?**

Programa d'intercanvi de xeringues

En què consisteix?

En la dispensació de xeringues estèrils i altres elements necessaris per garantir un **consum injectat higiènic**

Objectiu

Prevenir les malalties infectocontagioses associades a pràctiques de risc en el consum de drogues per via intravenosa (VIH, VHC, i altres). → **Prevenió indicada**

Població destinatària

Persones que usen drogues injectades

Material que es dispensa

1 Xeringa

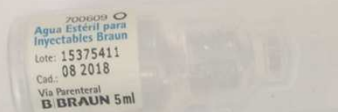

Espanyola o Americana

Cassoleta i filtre

Aigua bidestilada

Tovallotes alcohol

Altres materials no inclosos en el kit: smart, àcid cítric

Altres activitats del Programa

A més de la dispensació de xeringues:

- ✓ **Educació sanitària:**
tècniques d'injecció
higiènica...
- ✓ Distribució de **preservatius**
- ✓ Distribució de **contenidors individuals** als usuaris
- ✓ **Recollida de xeringues** usades a la via pública

Programa *reco.je*

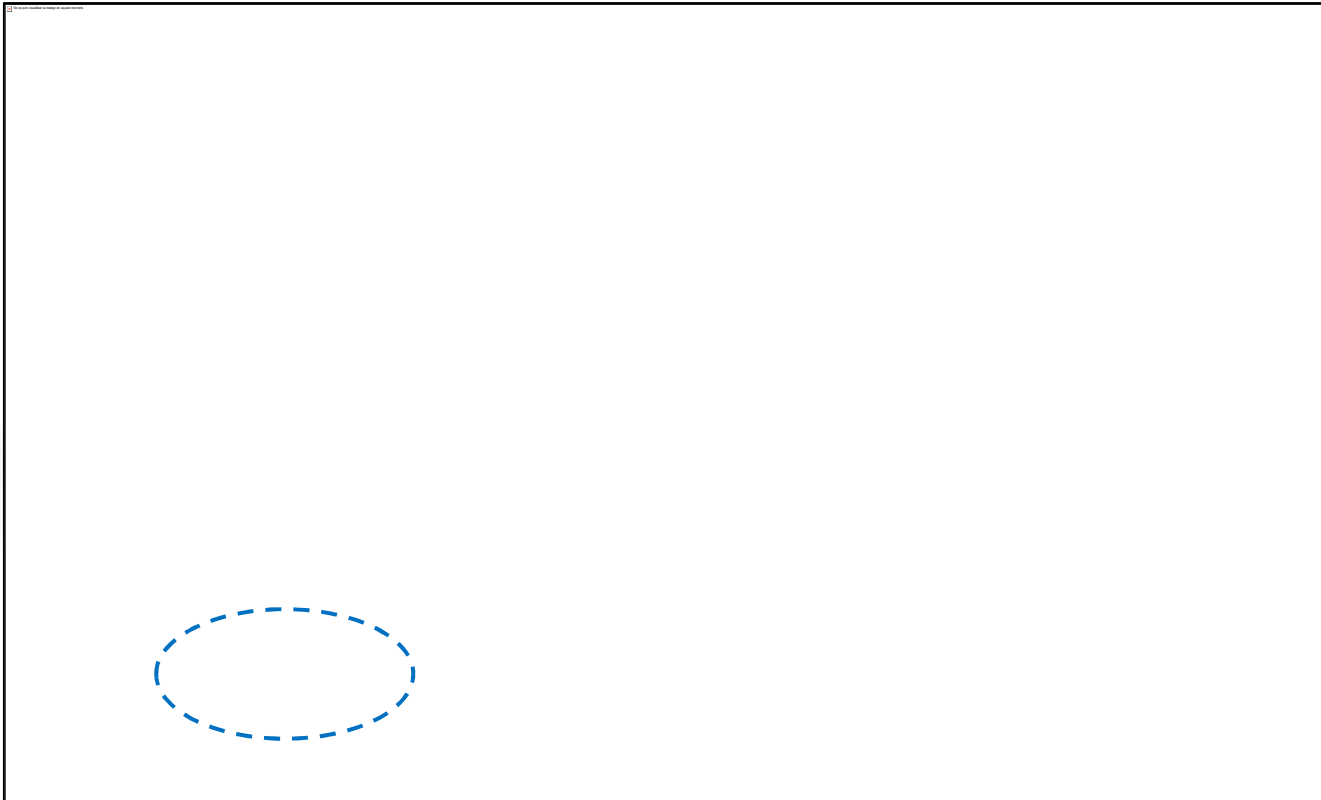
Evidencia científica de la eficacia del programa

Estudi bioconductual amb persones que s'injecten drogues

Reclutats en Centres de Reducció de Danys de Catalunya. (n= 730)

Pràctiques de risc (2014-15)

Quins són els beneficis del programa?

Per a la salut de la persona

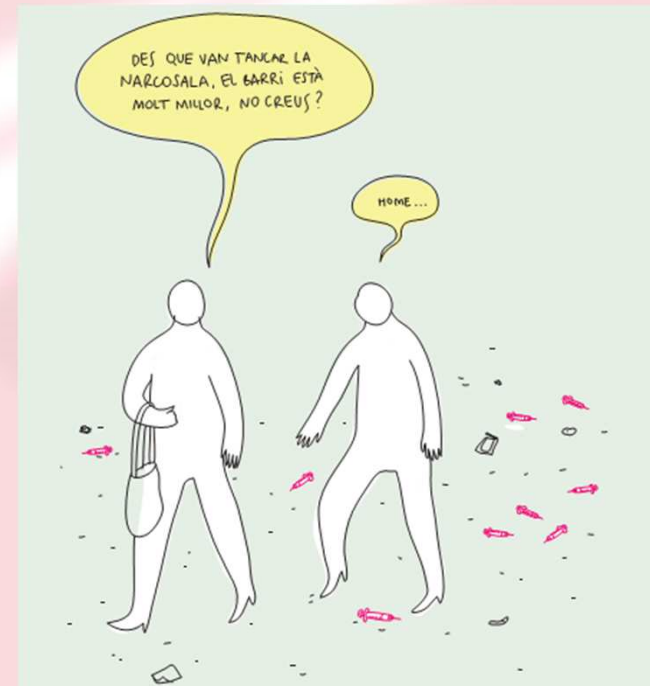
- Eficaç en la reducció de la la infecció i reinfecció VIH
- Prevenció del VHC
- Prevenció de pràctiques de consum sense risc
- Més rendible en comparació amb els costos del tractament per VIH i VHC

Accés al tractament i a recursos socio-sanitaris

- Contacte amb professionals i accés a tractament

Per a la comunitat

- Reducció abandonament de material de consum usat a la via pública
- Prevenció de conflictes amb la comunitat

Despesa sanitària

• **Cost per pacient VIH+**

11.500 € anuals (tractament: 6.100 + atenció:5.400)

• **Cost per pacient HVC+**

14.000 € anuals (tractament: 9.000 + atenció:5.000)

• **Cost Material**

(1 xeringa + 1 filtre + 1 cassoleta+
1 aigua+ 2 tovallolletes)

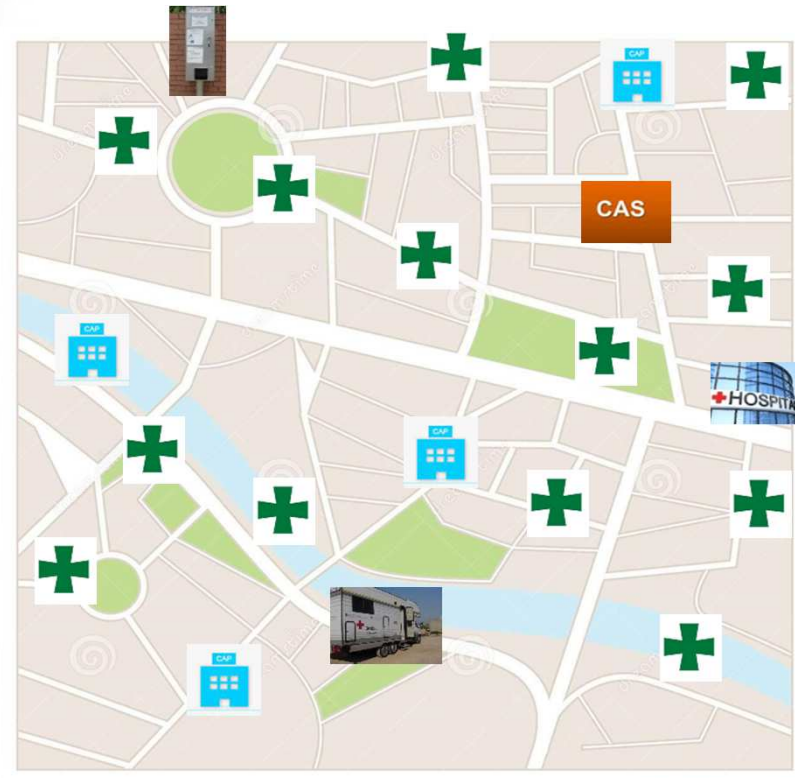
0,46 €

• **Cost per usuari PIX**

92,6 € anuals (mitjana de 200 xeringues/any)

Elements clau per a l'efectivitat del PIX

Cobertura territorial i horària

Diversitat de serveis

Accessibilitat

Needle and syringe programmes. Public health guideline.
2014. NICE (National Institute for Health and Care
Excellence)

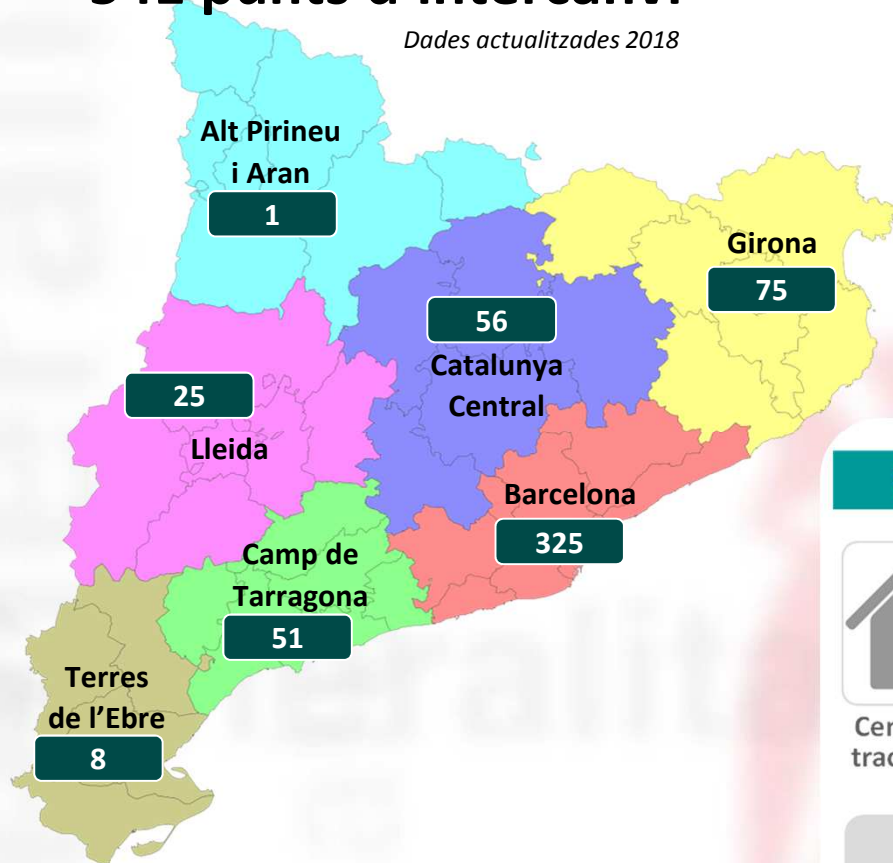
UNA INJECCIÓ = 1 xeringa + 1 filtre + 1 cassoleta + 1 aigua + 2 tovallletes

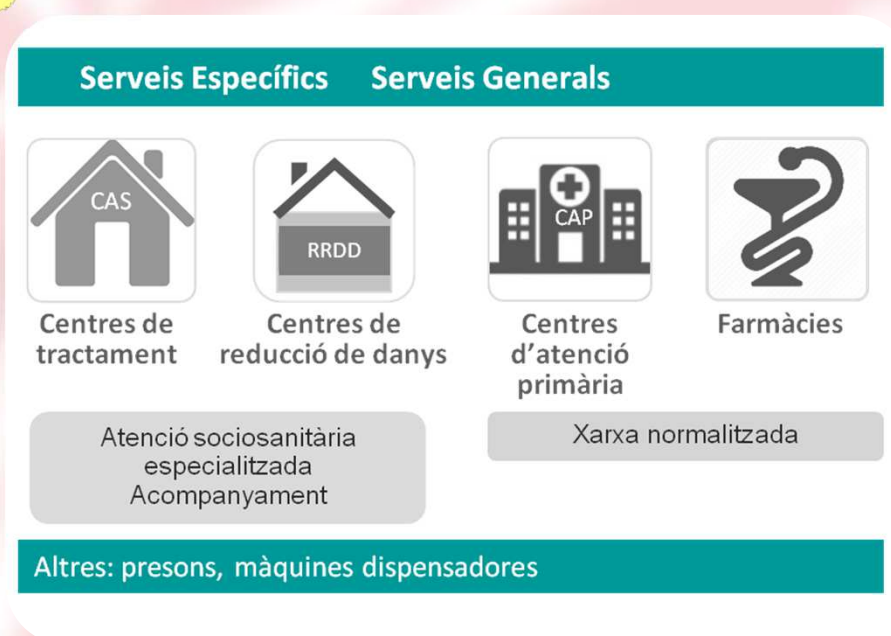
Cobertura PIX a Catalunya

541 punts d'intercanvi

Dades actualitzades 2018

On s'ofereix el PIX?

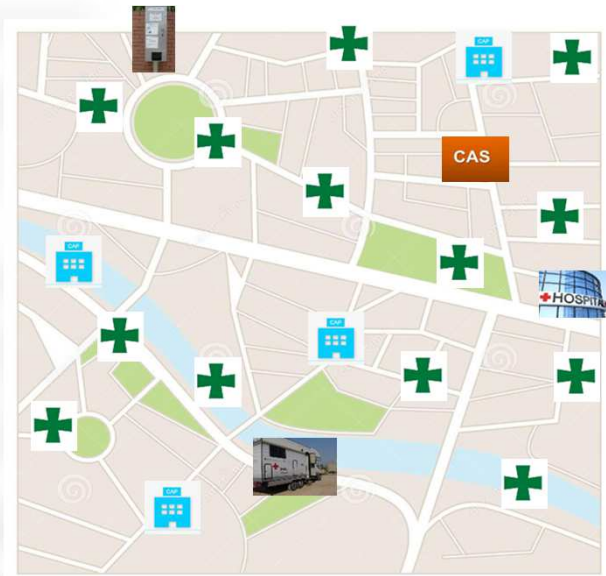
Diapositiva 23

5

es pot especificar els punts de la zona on pertany el CAP
de Gispert Arnó, Teresa; 12/03/2018

Elements a Osona

Urgències HUV
CAS – Osona Salut Mental
Centre de Reducció de Danys- Osonament

Farmàcies:

Torelló: Bardolet / Acebes
Vic: Taña / Ausa / Ylla / Aliberch
Manlleu: Cornellas / Rosell

CAP'S: Vic Sud / Manlleu / Roda / Prats
de Illuçanès / St Hipòlit / St Quirze / Sta
Eugènia /

Elements clau per a l'efectivitat del PIX

DISPENSACIÓ NO CONDICIONADA AL RETORN

- Flexibilitat
- Distribució secundària

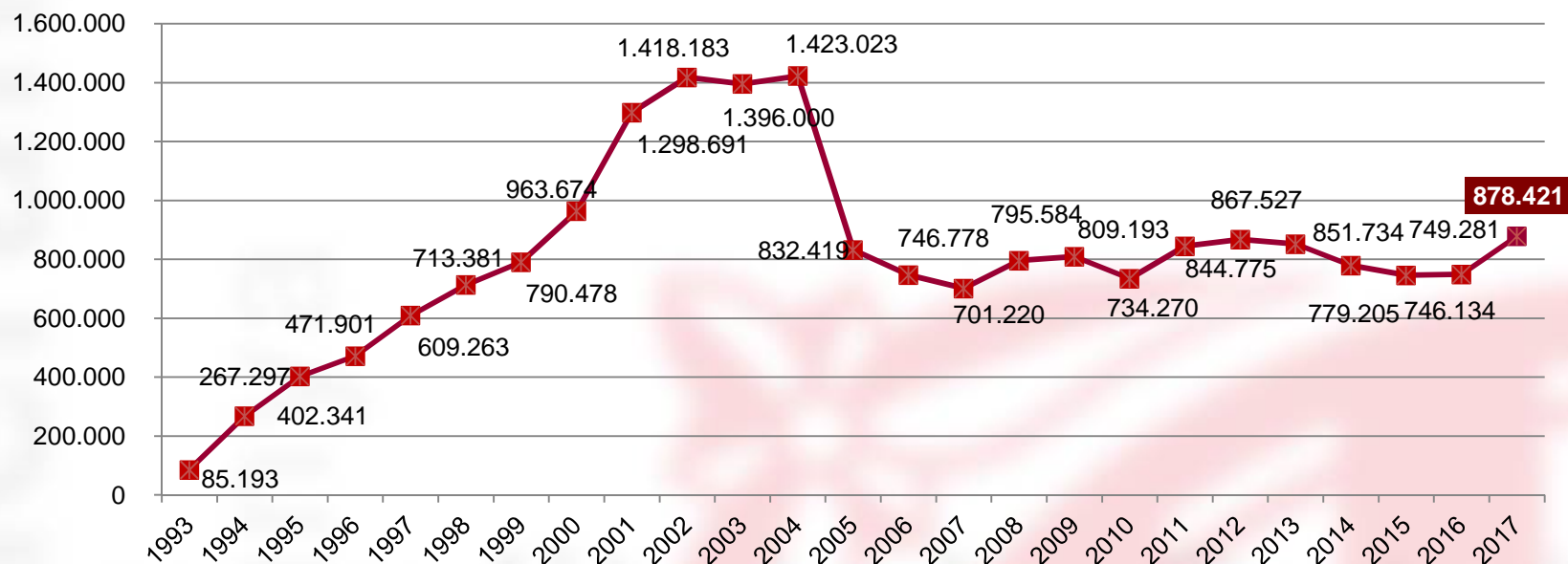

L'usuari retorna 0, 1 o més xeringues

Se li dispensen els kits que necessiti

Amb una cobertura igual o superior al 150% de xeringues que necessita un usuari hi ha menys probabilitat de què faci conductes de risc (*Bluthenthal et al. 2007b*)

Cobertura PIX a Catalunya

Cobertura: Recomanacions OMS

Xeringues/anys per usuari	Cobertura
<100	Baixa
100-200	Mitjana
>200	Alta

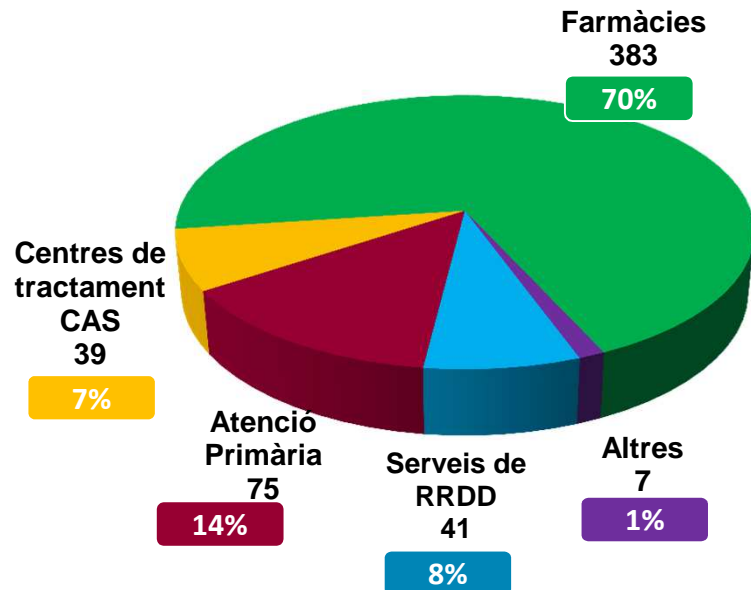
878.421 xeringues el 2017

PIX a Catalunya

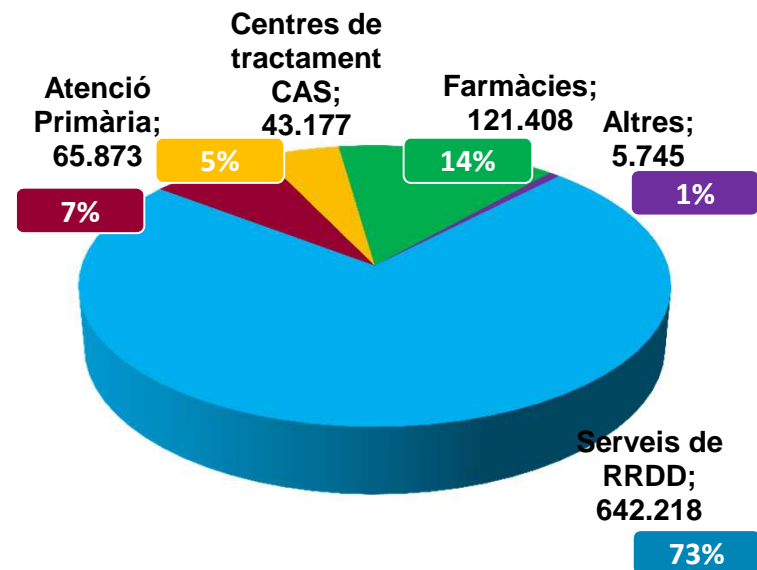
Punts PIX segons tipologia de servei

545 punts PIX a Catalunya (2017)
70% són farmàcies comunitàries

Xeringues distribuïdes segons tipologia de servei

878.421 xeringues distribuïdes (2017)
73% des de serveis RRDD

Modalitats de PIX en atenció primària

A TRAVÉS DE PERSONAL DEL CENTRE

AUTOSERVEI

	El material és dispensat per professionals del centre	Autoservei
Material bàsic per a la dispensació	Kits Contenedor retorn	Kit Estructura armariet Contenedor retorn
Qui dispensa el material?	Personal del centre	Autoservei
On es dispensa?	Recepció Despatx d'infermeria ...	Entrada Lloc accessible però discret a la vista del professional ...
On es pot ubicar el contenidor?	A la vista del professional, a sota o a sobre el taulell Mínim a 1,5 metres d'alçada	A la vista del professional, a prop del dispensador. Mínim a 1,5 metres d'alçada
Qui diposita la xeringa usada en el contenidor?	Sempre la persona usuària	Sempre la persona usuària

6

**Quins recursos són necessaris
per implementar el PIX en atenció
primària?**

Què cal per posar en marxa el PIX?

- 1 Una persona referent del Programa en el CAP: *a criteri del mateix centre*
- 2 Suport d'un equip educatiu de drogodependències
- 3 Els kits, l'adhesiu identificador, armariet PIX: *facilitat per la Sub-direcció General de Drogodependències*. Contenedor: *facilitat pel CAP*.
- 4 Sessions formatives acreditades: *equip educatiu de suport*
- 5 Material educatiu: *facilitat per la Sub-direcció General de Drogodependències*
- 6 Full de registre de recollida de dades: *model facilitat per l'equip educatiu de suport*

Quines tasques fa el referent del CAP?

- 1 Sol·licitud dels kits al c/e de comandes de la Sub-direcció General de Drogodependències: pix.drogues@gencat.cat
- 2 Control d'estoc: exemple full de registre
- 3 Reposició del contenidor de residus
- 4 Contacte amb l'equip educatiu de suport en cas de necessitat
- 5 Possibilitat de donar consell breu, educació sanitària (segons tipologia de PIX)

Serveis addicionals que podem donar...

- 1 Possibilitat de derivació des de recepció a consulta d'infermeria i/o del metge
- 2 Atenció sanitària: exàmens de salut, cribratges...
- 3 Informació i derivació a recursos de drogues o altres recursos socio-sanitaris
- 4 Educació sanitària: distribució de material divulgatiu o informatiu, Informació sobre hàbits de risc i la seva prevenció

Informació i derivació a recursos

PIX Generalitat de Catalunya
Agència de Salut Pública de Catalunya

RETORNA

La seguretat en el consum de drogues depèn de tu
La seguridad en el consumo de drogas depende de ti

Utilitza material nou cada cop que consumeixis
Utiliza material nuevo cada vez que consumes

Respecta l'entorn
Respete el entorno

PIX Generalitat de Catalunya
Agència de Salut Pública de Catalunya

Programa d'Intercanvi de Xeringues
Programa de Intercambio de Jeringuillas

drogues.gencat.cat

PUNTS D'INTERCANVI A GIRONA PROVÍNCIA I ALT MARESME

PUNTOS DE INTERCAMBIO EN GIRONA PROVÍNCIA Y ALTO MARESME

PIX A GIRONA PROVÍNCIA / PIX EN GIRONA PROVÍNCIA			
BLANES	☑ CAP Blanes	Sebastià Lloréns, 4	072 331 350
	☑ CAS Blanes	C. Ernest Ullach, 4	072 186 001 072 357 440
	☑ Farmàcies	drogues.gencat.cat/px	
	☑ Hospital Comarcal de Blanes	Arcadià Cala St. Francesc, 5	072 353 264
CAMPDEVÀNOL	☑ Farmàcies	drogues.gencat.cat/px	
FIGUERES	☑ CAP Figueres Sud	Josep Roca i Bros, 8	072 677 208 072 512 400
	☑ CAS Alt Empordà	Sta Uloaga, 67	072 506 120 072 679 026
	☑ Farmàcies	drogues.gencat.cat/px	
GIRONA	☑ CAP Gilbert del Pla	C.St. Sebastià, 50	072 245 350
	☑ CAP Joan Vilaplana	C.de Modaguera Gran, 1	072 227 636 072 210 708
	☑ CAP Montilmi	C.Castell de Solbarrà, 11-17	072 225 284 072 210 708
	☑ CAP Sta. Clara	C.Sta. Clara, 33	072 200 012 072 210 708
	☑ CAP Vilatorrada	C.Germans Lumière, 11	072 204 830 072 210 708
	☑ CL Pont Major	Pl. de l'Om, 1	072 210 009
	☑ CAS Teresa Ferrer	C.Baldri Relsach, 50 bis	072 205 505
	☑ Farmàcies	drogues.gencat.cat/px	
	☑ IAS Equip de Reducció de Danys	C.Baldri Relsach, 50 bis	072 205 505
LA BISBAL D'EMPORDÀ	☑ CAP Bisbal Empordà	C.Marçal Relló, 10	072 643 808 072 609 222
OLOT	☑ CAS Garrotxa	Av. Països Catalans, 86	072 269 202
	☑ Farmàcies	drogues.gencat.cat/px	
PALARREGUILL	☑ CAP Dr. Josep Altsira i Bofill	C. Angel Guimerà, 6	072 610 607
PALAMOS	☑ CAS Baix Empordà	C. Rosselló, 9	072 186 016
RIBES DE FRESER	☑ Farmàcies	drogues.gencat.cat/px	
RIPOLL	☑ Farmàcies	drogues.gencat.cat/px	
SALT	☑ CAP Alfons Moré i Parells	Pg. Marqués de Camps, sn	072 439 136
SANT FELIU DE GUÍDOLS	☑ CAP Sant Felu de Guídots	C. Gravina, 272D	072 326 009
PIX A L'ALT MARESME / PIX EN EL ALTO MARESME			
CALLEJA	☑ Farmàcies	drogues.gencat.cat/px	
	☑ Hospital St. Jaume Servei d'Urgències	C.St Jaume 209-217	037 600 201
	☑ CAS Calleja	C.St Jaume 209-217	037 600 201
CANET DE MAR	☑ Farmàcies	drogues.gencat.cat/px	
MALGRAT DE MAR	☑ Farmàcies	drogues.gencat.cat/px	
PINEDA DE MAR	☑ CAP Pineda de Mar	C.Tarragona, 49	037 671 647
	☑ Farmàcies	drogues.gencat.cat/px	
TORREDER	☑ CAP Torredera	C. Doctor Cameraz, 20	037 642 790

Educació sanitària

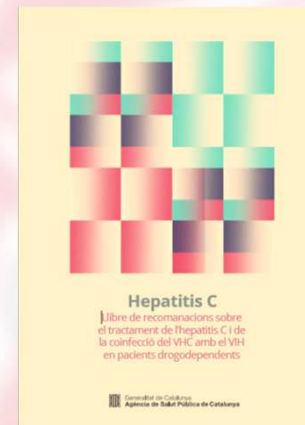

Compte amb la tolerància

4	15	16	17	18
CONSUM	CONSUM	CONSUM	CONSUM	NO CONSUM
1	22	23	24	25
NO CONSUM	NO CONSUM	NO CONSUM	NO CONSUM	NO CONSUM
8	29	30	31	
NO CONSUM	NO CONSUM	NO CONSUM	CONSUM	

Material educatiu per a professionals

<http://hemerotecadrogues.cat>

Material educatiu per a persones usuàries del PIX

L'eradicació de l'hepatitis C és possible

Decideix bé el que comparteixes

Hi ha coses que **SÍ** que es poden compartir

I altres que són **NOMÉS** para tu.

Material per injectar, fumar o esalfar: subèctims, agulles, seringues, cassetes, pipes de fumar, fulls, agulles, filtres, cotinets, etc.

Objectes personals (resultat de dents, sones, calaixeres, màquina d'afaitar)

Objectes personals còdorns per fer tatuatges i piercings

Practica sexe segur amb preservatiu

Generalitat de Catalunya Departament de Salut

canalsalut.gencat.cat

061 CatSalut

PIX Agència de Salut Pública de Catalunya

PROGRAMA D'INTERCANVI DE XERINGUES

RETORNA

UTILITZA MATERIAL NOU CADA COP QUE CONSUMEIXIS LA SEGURETAT EN EL CONSUM DE DROGUES DEPEN DE TU

لاستخدامي أكثر من مرة استخدم مواد جديدة كل مرة أو تقوم فيها بالإستبدال إن السلامة في استخدام الإبر تعتمد عليك

DRUGUES.GENCAT.CAT

SALES DE CONSUM

Tens les mans netes?

CARRER

Si estàs en tractament amb metadona, compte amb les barreges

METADONA

¿SABES DÓNDE PINCHARTE?

Altera los hábitos de consumo, si no, con el tiempo las venas se te van cerrando

Seguir un estándar de higiene es esencial en el consumo de drogas. Una mala práctica de higiene puede provocar infecciones de transmisión sanguínea, como la hepatitis B y la hepatitis C. El uso de agujas y jeringas reutilizadas puede transmitir estas enfermedades. El uso de jeringas y agujas estériles puede reducir el riesgo de infección.

تغيير عادات الاستهلاك، وإلا، مع مرور الوقت، سوف تضيق الأوردة. من الضروري اتباع معايير النظافة عند استخدام المخدرات. يمكن أن يؤدي سوء الممارسة إلى الإصابة بالعدوى المنقولة عن الدم، مثل التهاب الكبد B و C. يمكن أن يؤدي استخدام الإبر والحقن المعاد استخدامها إلى انتقال هذه الأمراض. يمكن أن يقلل استخدام الإبر والحقن المعقمة من خطر الإصابة.

Culda l'entorn

HEP C!

Guía visual para la prevención

i ara què puc fer?

tinc hepatitis

On podeu trobar més informació?

The screenshot shows the website interface for the PIX program. At the top, there is a navigation menu with 'Inici', 'Ciutadania', 'Professionals', 'Actualitat', and 'Contacte'. Below this, a breadcrumb trail reads 'Inici > Professionals > Reducció de danys > Programes > Programa d'intercanvi de xeringues (PIX)'. Social media icons for Twitter, Facebook, Email, and YouTube are visible. The main heading is 'Programa d'intercanvi de xeringues (PIX)'. The content area includes a paragraph about the program's history since 1991, its goals to prevent HIV and hepatitis, and a list of four sections: Justificació, Objectius, Accions, and Materials divulgatius. On the right side, there are two call-to-action boxes: 'Punts d'Intercanvi de Xeringues' in an orange box and 'PLA FUNCIONAL DEL PROGRAMA D'INTERCANVI DE XERINGUES A LES FARMÀCIES COMUNITÀRIES' in a green box.

Inici > Professionals > Reducció de danys > Programes > Programa d'intercanvi de xeringues (PIX)

Programa d'intercanvi de xeringues (PIX)

Des de l'any 1991, el Departament de Salut desenvolupa programes de reducció de danys per a usuaris de drogues per via parenteral (UDVP).

El Programa d'intercanvi de xeringues a Catalunya es porta a terme amb la col·laboració de farmàcies, centres d'atenció primària, associacions (ONG), educadors de carrer, centres especialitzats en reducció de danys i centres d'atenció a les drogodependències.

L'objectiu principal del Programa és prevenir les infeccions pel VIH (virus de la immunodeficiència humana), pel VHB i pel VHC (virus de l'hepatitis B i virus de l'hepatitis C) associades als hàbits de consum injectat entre els usuaris de drogues.

La Subdirecció General de Drogodependències coordina els diferents agents sanitaris per tal de millorar l'eficiència del programa i la relació amb els usuaris de drogues.

- Justificació
- Objectius
- Accions
- Materials divulgatius

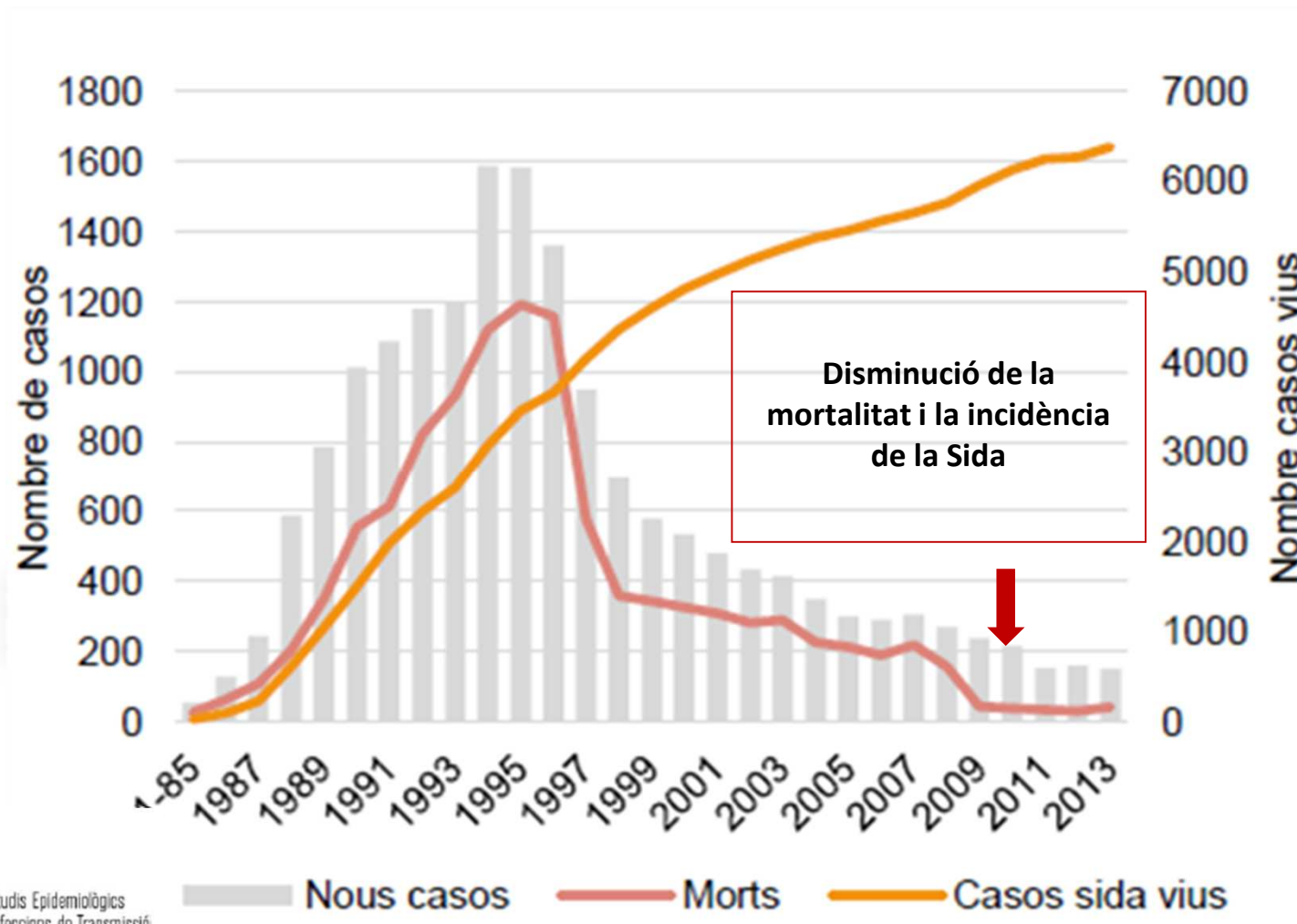
Punts d'Intercanvi de Xeringues

PLA FUNCIONAL DEL PROGRAMA D'INTERCANVI DE XERINGUES A LES FARMÀCIES COMUNITÀRIES

drogues.gencat.cat/PIX

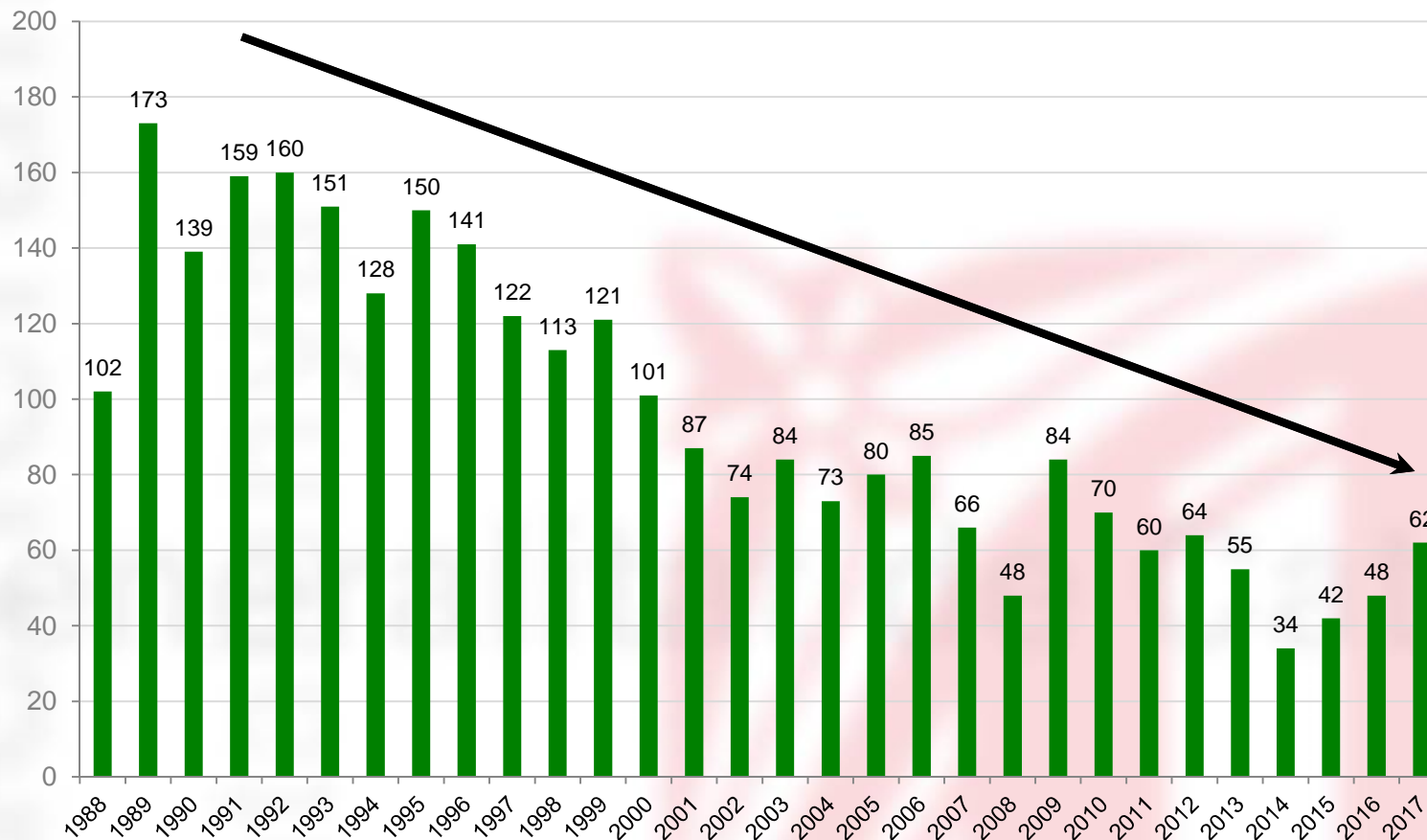
Casos de Sida en residents a Catalunya

Evolució anual 1981-2013

Evolució de la mortalitat per sobredosi

Barcelona 1990-2016

CSB Consorci Sanitari de Barcelona

Agència de Salut Pública

Font:

OSONA SALUT MENTAL
CONSORCI HOSPITALARI DE VIC

Moltes gràcies

Generalitat de Catalunya
Agència de Salut Pública de Catalunya
Sub-direcció General de Drogodependències

Diapositiva 42

4

afegir logo entitat/s que participen
de Gispert Arnó, Teresa; 25/04/2018